

KULTŪRA

MENAS LITERATŪRA MOKSLAS

2010 GEGUŽĖS 29 d.

DRAUGO ŠEŠTADIENINIS PRIEDAS

Nr. 103 (22)

Dėkingumo vieta sukaktyse ir kultūroje

Šiais laikais žmonės atitrūko nuo gamtos, nuo savo pradžios, nuo savo šaknų, nuo sukūrimo. Tad stebėtina, ignoruoja savo nuolatinius akivaizdaus priklausomumo požymius (kurį parodo ir mūsų kvėpavimas, ir valgio būtinybė palaikyti gyvybei). Jie fantazuoja jausdamiesi, kad ne Kitas, bet jie patys save sukūrė. Nėra didesnio apsigavimo. Nenorėję suvokti savo Pradžios, jie lieka nedėkingi savo Kūrėjui. Apsigavę, dvasia nusiskurdina. Dėkingumas yra kilni dvasinė laikysena, bet šių laikų žmonėms tapusi nesuprantama, nepriimtina ir svetima.

Sukaktys primena tautoms, institucijoms, organizacijoms ir asmenims svarbius įvykius, ryšius, faktus, kuriuose galima išvelgti Kūrėjo teikiamas gėrybes žmonėms bei jų visišką priklausomumą nuo Jo. Jonas Paulius II savo gyvenimo saulėlydyje dėkojo Dievui už kunigystės pašaukimo malonę. Žymus protestantų teologas Karlas Barthas, nacių laikais tvirtai pripažinęs Kristų, ne Hitlerį, savo *fiureriu* (vadu), kentėjo nuo nacių, o senatvėje pripažino dėkingumą Dievui esant svarbiausia savo laikysena. Bet šios išvalgios asmenybės yra išimtys. Daugelis net gimtadienio proga nepajunta dėkingumo Tam, kuris suteikė jiems gyvybę.

Kaip mūsų, lietuvių, sukaktyse pasireiškia dėkingumas?

* * *

Pirma – mūsų tautoje. Pernai 2009 m. mūsų tauta minėjo savo pirmąją vardo dieną. Kaip mūsų tauta šventė Lietuvos vardo istoriniuose metraščiuose pirmą kartą paminėjimo tūkstantmetę sukaktį? Argi ji nebuvo švenčiama su pasididžiavimu, su tam tikru patosu? Bet už ką? Tikrai tikintieji, vadovaujami vyskupų, atskleidė tikrus istorinius faktus. Dėmesį mūsų tautai davė tuo laiku drąsus katalikų misionierius, kitatautis, branginęs mūsų tautiečių sielas, rizikuodamas net savo gyvybe, skelbė jiems *Evangeliją* apie jų sielų išganymą. Todėl mūsų tautos tikinčiuosiuose buvo aiškus dėkingumo akcentas.

Antra. Pavyzdys iš mūsų institucijų. Švenčiant svarbų „Draugo“ dienraščio šimtmetį, buvo suruošta keletas reikšmingų renginių. Buvo planas rengti Padėkos šv. Mišias Čikagoje 2009 m. spalio mėnesį, bet atsisakyta dėl to, kad Čikagoje artimu laiku buvo ruošiamos Lietuvos vardo tūkstantmečio pamaldos. Bet ar tai triuškinančiai rimtas motyvas atsisakyti dėkoti Kūrėjui už „Draugą“? Jei tikrai būtų jaučiamas stiprus dėkingumas Dievui už visą šimto metų globą, Padėkos pamaldos būtų suruoštos arba nustatytu metu spalio mėnesį, arba būtų nukeltos kiek vėliau. Buvo tų, kurie jų labai pasigedo. Tarp jų buvo Dievas.

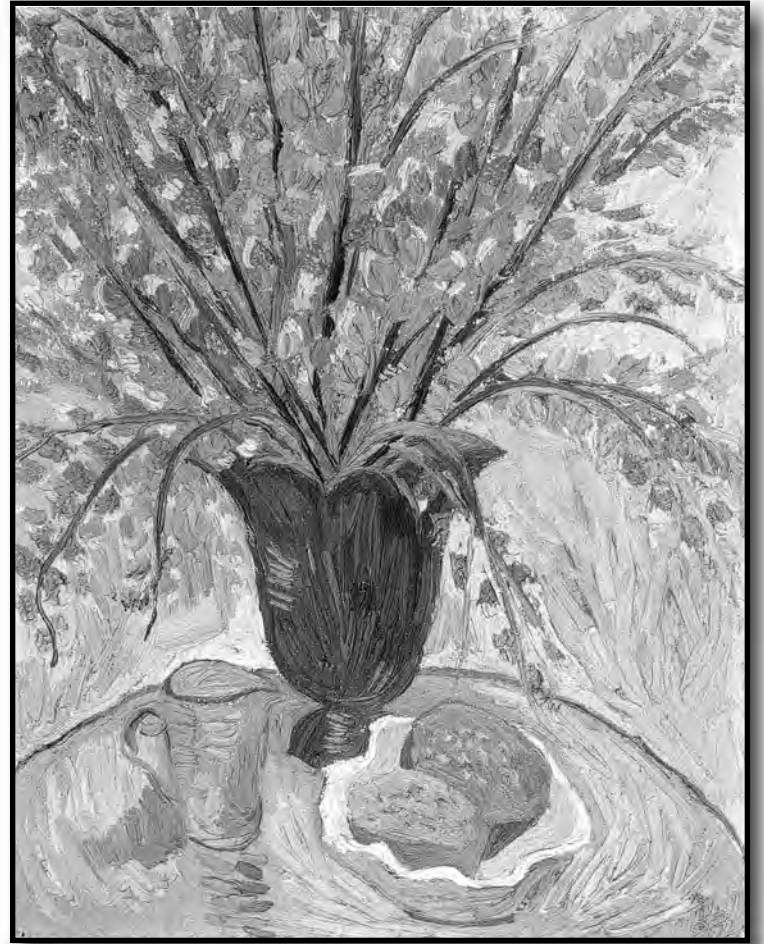
Trečia. Padėkos vieta asmeninėse sukaktyse, kurios turi bendruomeninį požymį. Pavyzdžiui, sutuoktiniai kviečia artimuosius su jais padėkoti 25 ar 50 metų jų santuokos išlaikymo proga. Taip pat kunigas sukaktuvinininkas kviečia į savo Padėkos šventę.

Esu dėkingas Romualdai Kriaučiūnui už suteiktą proga atkreipti į tai dėmesį. Jam „keista“ pasirodė, kad sukaktuvinininkas kunigas (o ne sukakties rengėjai) kviečia kitus į sukakties šventę (žr. jo skiltį „Drauge“, 2010.05.18). Jis neatkreipė dėmesio, kad sukaktuvinininkas kunigas kvietė į „Padėkos šventę, į Padėkos Mišias...“ („Draugas“, 2010.05.11). Tačiau – argi nėra jo privilegija kviesti kitus kartu su juo padėkoti dieviškajam Geradariui už visą patirtą gėrį gyvenime, kunigystės tarnyboje, mokslo akademiniam darbe? Šį kartą tas kunigas sukaktuvinininkas esu aš. Asmeniškai esu ir toliau pasiryžęs „užkrėsti“ kitus savo „keistu“ elgesiu kviesti dėkoti Dievui už Jo man pačiam ar mums visiems dovanojamą gėrį – gyvenimą, pašaukimą bei kitas dovanas, į kurias ypač atkreipiame dėmesį savo sukaktyse.

Tai ne vien asmeninis, bet visos krikščionijos reikalas. Ypač dabar, kai stipriai braunasi Dievą ignoruojanti laikysena – laikysena tų, kurie dvasiškai skurdina žmones, sukaktyse tematydami savo darbus, bet ne Dievo geradarystes. Visų Dievą pripažįstančiųjų privilegija yra kurti Jį pripažįstančią kultūrą, kurioje dėkingumas Jam už visas gėrybes būtų pagrindinė laikysena. Tautų, organizacijų ir asmenų sukaktys sudaro proga atkreipti ypatingą dėmesį į tas Dieviškojo Geradarijo dovanas žmonėms. Tegul jos tampa padėkos šventėmis, kuriose parodome savo dėkingumą Jam.

Kęstutis A. Trimakas

Arvydas Ambrasas



Leonardas Gutasas. Auksinis puodelis, 1960. Drobė, aliejus, 48 x 35.

* * *

Dovanok savo šypseną, žeme, –
Ją pamerksiu į vakaro tylą
Kaip mažą ir trapią gėlę.
Begalinius laukus –

Tavo akis – prisiminsiu,
Iš lėto slenkantį nerimo debesį,
Tavo ašarų lietu, skruostus man plaunantį,
Tavo balsą –

Visas radijo stotis,
Raukšlėtą, gerą tavo rūpesčių veidą,
Vėjo rankas, man plaukus kedenančias...
Žeme, nepalik mūsų,
Žeme brangioji, nepalik mūsų!

Žeme, nepalik savo vaikų nelaimėje!
Šypsokis, žeme.
Jeigu mes buvom blogi,
Atleisk, žeme, –
Mes esame tavo vaikai...

Kitame numeryje:

- B. Sruogos „Dobilėlis penkialapis“ Čikagos „Žaltvykslės“ teatre.
- A. Butkuvienė apie S. Zalevską ir P. Arminą-Trupinėlį.
- Poezijos pavasaris 2010.

Redaguoja Renata Šerelytė rainbow.vilnius@gmail.com
Maketuoja Jonas Kuprys

Šio šeštadienio Kultūros turinys

- 1-as psl. Kęstutis A. Trimakas. Dėkingumo vieta sukaktyse ir kultūroje.
- 2-as psl. Stasys Goštautas. Užrašai iš kavinės.
- 3-as psl. Valdemaras Kukulas. Šviečia pelėda per naktį...
- 4-as psl. Angelė Kavakienė. „Jei tavo gyvenimas nepagrįstas darbu...“
- 5-as psl. Vaclovas Juodpusis. Dvylikieji „Sugrįžimai“.
- 6-as psl. Loreta Timukienė. „Tėvynės garsai“ dešimtmečių kelionėje.
- 7-as psl. Dalia Cidzikaitė. Baltų studijos auga ir stiprėja.



Kauno „Metropolis.“ XX a. 3-asis dešimtmetis.



„Konrado kavinė“ Kaune.

Užrašai iš kavinės: skaitymo džiaugsmas ir malonumas

STASYS GOŠTAUTAS

Čikagoje mano geriausio draugo anūkė, kai jai tebuvo ketveri, pradėjo skaityti kas trys dienos po knygą. Pusiaugulomis, patogiai ji apglėbdavo knygą savo mažomis rankelėmis ir su didžiausiu malonumu versdavo lapą po lapo, skaitydama kiekvieną žodį. Kai sulaukė penkerių, pradėjo skaityti „Harry Potter“, rodos, angliškai. Dabar turbūt ji skaito knygas kasdien, kaip aš kadaise darydavau ir išnaudodavau bendrabučio rikiutes, skaitydamas mažas ispaniškas knygutes, žinomas kaip „Crisol“. Tai buvo tikras malonumas išnaudoti laiką ir pakeisti kasdienišką pasaulį fantastiniu.

Galėtume išmokti iš mūsų vaikų ir anūkų



Lietuvos rašytojų sąjunga. Čia įsikūręs „Suokalbis“.

jausti knygos skaitymo džiaugsmą ir malonumą, kuri jie jaučia kiekvieną vakarą prieš eidami miegoti, ir taip pripranta, kad negali užmigti, jeigu nepaskaitai jiems lietuviškos, angliškos ar ispaniškos pasakos.

Buenos Aires po ilgų karinių diktatūrų ir kultūrinio nuosmukio metų neseniai vėl atrado knygą. Atgijo kavinės su knygomis, kurių niekas nevagia – atėjęs lankytojas išgeria kavos, perskaito trumpą fikciją ir grįžta į darbą. Argi ne smagu? Viena kavinė – „Hotel Castelar“ pačiame miesto viduryje – žymi jau nuo 1930 metų. Ten gėrė kavą, skaitė ir kalbėjo apie knygas Federico García Lorca, Pablo Neruda, Julio Cortázaras ir, be abejo, Jorge Luis Borgesas, pats beveik tapęs legendine knyga.

Kalbėti apie knygas yra taip pat smagu, kaip ir skaityti. JAV dar kai kur yra skaitytojų klubai, kuriuose kas mėnesį susirenka žmonės ir komentuoja paskutinę išleistą knygą. Vilniuje, senamies-

tyje, yra kavinė „Šauni vieta“, kur ne taip dažnai, kaip kad kas norėtų, susirenka Lietuvos PEN klubo nariai. Deja, ne skaityti ar kalbėti apie knygas, bet aptarti kitą PEN klubo kongresą, nuspręsti, kam skirti premiją ir panašias banalybes. Aišku, dar yra amžinas „Suokalbis“, kuris iki šiol gyvuoja Rašytojų sąjungos pastate (Sirvydo g.), tenai gali rasti ir knygą, ir skaitytoją, ir karštas diskusijas prie taurelės ar alaus bokalo. Būnant Vilniuje, tai mano mėgstamiausia kavinė.

Kaune kadaise buvo žymi kavinė „Metropolis“, kur susirinkdavo tautos grietinėlė. Į šią kavinę mano tolimas giminaitis majoras Henrikas Goštautas atjodavo prie baro ant žirgo. Šaunūs tie mūsų bajorai! Kaip man pasakojo, ten būdavo kertėje knygų ir laikraščių lentynėlė, dabar visai užmiršta. Yra dar Kaune literatų – rašytojų kavinė, regis, Putvinskio gatvėje, bet lyg ir neteko ten būti.

Visa tai liudija, kad galima atkurti (ar sukurti) tokią tradiciją – ne tik rašytojams, bet ir skaitytojams. Tokio dalyko išėivija niekada neturėjo, „Antro kaimo“ grupė – bene arčiausiai šios tradicijos, ten, tarp kitko, buvo diskutuojama apie knygas. Buvo dar išėivijos klubai, kadaise pilni laikraščių ir žurnalų, kartais ir knygų, bet paskutiniu metu tik vienas kitas dar turi kokį laikraštį, o knygos turbūt seniai išmestos kaip nereikalingos. Gaila.

Dabar žmonės ateina į kavines su „laptopais“, užsisako kavos puoduką ir skaito. Nebūtinai literatūrą – vietoje knygų skaito elektroninį pašta, nau-

jienas ar renka informaciją. Tai visai nauja skaitymo funkcija, kuri toli gražu neturi to malonumo, kurį suteikia knyga. Bet dabar atsirado kompanijos, kurios įdeda į kompiuterį net iki pusantro tūkstančio knygų, tad internetinėse kavinėse bus galima ne tik skaityti pašta, bet ir paskutines išleistas knygas.

Turbūt vienas iš reikšmingiausių su knygomis susijusių įvykių Lietuvoje – tai vasario mėnesį vykstanti tarptautinė Vilniaus knygų mugė. Ir nors šalta ir nesmagu, visada esu pasiruošęs vykti į Lietuvą tą mėnesį vien dėl šios mugės, kurioje susirenka dešimtys tūkstančių

lankytojų, o autoriai ir skaitytojai gali gražiai ir naudingai pabendrauti. Tai nepaprastas knygos meilės ir skaitymo malonumo momentas, ir viliosi, kad jis turės nuolatinę tąsą.

Negalime skųstis, kad neturime naujos literatūros, t.y. postkolonijinės literatūros, ypač romano srityje. Prieš 50 metų Pietų Amerikoje išaugo naujas romanas, kuris sukėlė revoliuciją ir gyvą skaitytojų susidomėjimą – to reikia laukti ir Lietuvoje, kad pagaliau pradėtume rašyti fikciją šių dienų skaitytojui. Pavardžių – apščiai, gal pradėkime nuo išimto iš stalčiaus Ričardo Gavelio romano „Vilniaus pokeris“. Tuojau pat atrasime ir Herkų Kuncių, Sigitą Parulskį, atsiprašau, prieš tai dar reikėtų paminėti Jurgą Ivanauskaitę, Renatą Šerelytę ir dabar klestinčią Laurą Sintiją Černauskaitę, kurios inscenuota pjesė „Liučė čiuožia“ teko matyti 2006 m. Cambridge, Mass., ją pastatė Oskaras Koršunovas Harvardo „American Repertory Theatre“.

Nors mūsų kalba, kaip sakoma, nepaprastai sena, mūsų literatūra – dar vystyklusose, jai vos 150 metų, o jeigu pažvelgsime į prozą ir esė, tai gal ir šimto metų nėra. Dabar tų pusės tuzino rašytojų dėka lietuvių kalba atsinaujina, ir skaitytojai negali skųstis, kad nėra ko skaityti.

Ką skaityti tikrai yra. O ir leidyklos, nežiūrėdamos ekonominės krizės, skuba išleisti ką tik parašytus romanus, tad tik reikia skaitytojų abipus Atlanto. Paradoksalu, kad sovietiniais laikais tūkstančiai knygų plaukė per okeaną, dabar, kai laisvė atgauta ir išplėtotą nauja kūryba, tos knygos neateina – paštas per brangus. Dabar, vėl kaip senais laikais, vietoje to, kad nuvežtumei knygą į Lietuvą, prašai, kad knygų atvežtų. Jeigu kiekvienas, kuris grįžta iš Lietuvos, parsivežtų nors vieną knygą (žinoma, galima ir daugiau), staiga pajustume jų gražumą. Tada atrastume vėl malonumą skaityti. □



„Suokalbis“, 2008 m. lapkritis.

R. Šileikos nuotr.

VALDEMARAS KUKULAS ŠVIEČIA PELĖDA PER NAKTĮ...

* * *

Šiandien saulė sėdos
Be giesmės, be žodžių.
Kupoliauja bėdos
Po išartą sodžių.

Tai iš ko vainiką
Pina? Kur jos rymo?
Vartų čia neliko
Nei žmonių likimų.

Vien erdvių gaudumas!
Vien liūdnumas tolių!
Ir tamsa lyg dūmas
Pievoj taisos guolį.

Tik visai sutemus
Kažkoks balsas gaudžia
Iš tos vargšės žemės,
Kur visus priglaudžia...

* * *

Lenkiesi jau ir tu.
Ir tau – kaip daugeliui:
Pernakt prie smilkinių
Delnai kaip trauklapiai.

Kaip trauklapiai – akių
Vokai virš nemigos.
Virš nemigos – varnų
Ir varnų pamokos.

Bet angelas tylos
Ir juos nubaltina.
Ir miegas toks gilus –
Nelyg po vandeniui.

Kažkur ne šioj būty,
Kažkur akivaruos,
Tarp pelkių, bet jauti,
Kad gyvas, gyvas dar...

Ir sveikata baltuos
Sapnuos vėl atželia.

- - - - -

Taip griebiasi klastos
Širdies kraujažolė.

* * *

Kokie dangūs liepsnojo virš tavo galvos,
Kuo dabar gyvenai, kai teliko
Tik plaukų pelenai, tiktai plėnių spalvos
Veidas, svyrantis žemėn iš tyko?

Ak, pilki pelenai, ak, laužavietė ta,
Ką nūn plaiksto elegijų vėjas.
Buitiškoji gyvybės baladė baigta,
Jei kada ir buvai ją pradėjęs.

Žodis. Pauzė – ir viskas. Daugiau neturiu,
Ką galėčiau žodžiu pasakyti.
Tik dangus ir dangus, ir abu sidabru
Plaukuose peleniniuose švyti.

* * *

O motina balta, stovėk
Ant amžių dvaro, atsikėlus
Vartus į Lietuvą. Aš tiek
Ir tesiūbavęs ažuolėliais,

Kad amžiais smaugiamas raudos
Lyg bado maro, neišverkčiau
Tavęs, šventoji. Niekados
Kad nesilenkčiau tolių erčiai...

* * *

Aš pavargau, ir man nėra
Teisingų žodžių.
Tik viešbučių pilka švara
Kaip niekad guodžia.

Ir kabinetų dulkinai
Stalai nebaido.
Tos dulkės nuovargio – many,
Ant mano veido.

Lenkiuosi gatvėje žmogaus,
Lyg būčiau kaltas,
Kad šaltas rudens dangus,
Kad vėjas šaltas.

Tačiau tikiu, tačiau žinau,
Kad viskas laikina.
Kad žmogui vien tik tarp žmonių
Žmogaus nereikia.

Kad skaudžiai šaukiasi žmogaus
Žmogus vienvėje.
Aš pavargau, ir tai daugiau
Nei meilė atveria.

* * *

Šviečia pelėda per naktį
Kaimiškai tamsią.
Šviečia – net pradedi akti.
Protas aptemsta.

Bėkite žvakių, žibintų,
Pilkit alyvą
Lemposna. Mums neužginta
Gint savo gyvastį.

Dekit šviesas, kas tik gyvas,
Vykite bėdą:
Tarsi pasaulio sprogimas
Šviečia palėda.

Vaikščiokit vien su žibintais –
Nenugalėti:
Tarsi stebuklas – kelintas? –
Šviečia palėda.

Stelbkit jos šviesą. Apakti
Galite – kuriamos
Knygos ir bombos šią naktį,
Paukštei tai žiūrint.

Kraukite, dekite laužus,
Supkit ją žiedu, –
Nuo išminties pasišiaušus,
Šviečia palėda.



Džojos Barysaitės nuotr.

* * *

Aš užmiršau,
Kaip sakoma: labanakt.
Ir: labas rytas –
Niekam nesakau.

O tarp labos nakties
Ir labo ryto –
Tarsi žolės žiedai
Veidai žmonių.

Dievų drugelis
Viršum jų lakioja,
Nuo vieno žiedo
Tūpdamas ant kito.

Akimirksniui
Nutūpdamas, sekundei,
Kurios gana
Jų pumpurams išsprogti.

Labanakt tariant,
Sėkla ten nukrito,
O ryto žemė –
Žiedlapiais nuklota.

Iš labo ryto
Žemės veidas bąla,
O su laba naktim
Jisai pamėlsta.

Dievų drugeli
Viršum mano miego,
Atleisk, atleisk man –
Aš buvau pavargęs.

Net nemiegojau.
Kol kiti kentėjo,
Aš paprasčiausiai
Vienišas buvau.

Gal net ne vienišas –
Tik susipykęs
Su savimi:
Nuvytęs ir skurdus...

Dievų drugeli,
Lekiantis į rytą,
Pasveikindamas
Atsisveikink už mane.

„Jei tavo gyvenimas nepagrįstas darbu, jis nėra dorybė“

(V. K. Jonynas)

ANGELĖ KAVAKIENĖ

Šiais žodžiais, gal net jų ir nežinodamas, vadovavosi tautodailininkas Vytautas Majoras. Metai bėga ir vis mažiau lieka gyvų žmonių, jų pažinojusių, mylėjusių ir įvertinusių. Žemaitis, kilęs iš kaimo keistu pavadinimu – Vilkų kaimas, daug nuveikė Lietuvai, bet tuometinės valdžios buvo mažai įvertintas. Būdamas taurus ir kuklus, jis nesiekė garbės, todėl ir Lietuvai iškovojus laisvę liko nuošalyje. Liko tik jo sodyba Jurgių kaime, netoli Klaipėdos, taip pat begalės jo darbų.

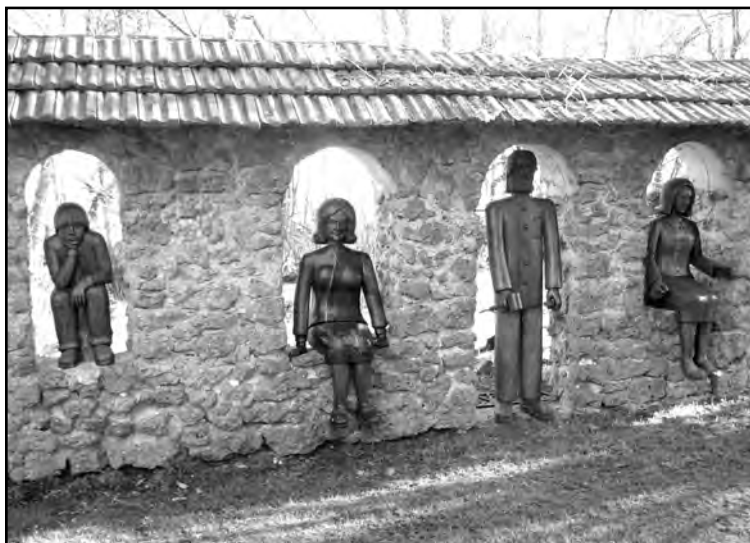
Ar jį iš tiesų pažinojome?

Su Birute ir Vytautu Majorais bendravome kone keturias dešimtis metų. Paskutinį kartą Vytautą mačiau prieš keletą metų Klaipėdos jūrininkų ligoninėje. Jis, kaip ir visą savo gyvenimą, negalėjo nurimti, skundėsi, kad gydytojai jį laiko ligoninėje, kad namie jis turi begalę darbo, kad jis skubiai turi pabaigti drožti rūpintojėlių. Ir aš tikrai tikėjau, kad jis grįš namo, išdroš rūpintojėlių ir dar nuveiks begales darbų, apie kuriuos jis pasakojo per mūsų liūdną ir, deja, paskutinį susitikimą. Po kelių dienų jis mirė, palaužtas sunkios ligos.

Labai dažnai namuose prisimename Vytautą, visoje Lietuvoje gerai žinomą tautodailininką. Mano vyrui jis buvo pirmasis mokytojas, mokęs tautodailės, mums abiems – žmogus, prieš kurio kilnumą ir išmintį iki šios dienos žemai lenkiame galvą.

Majorų namuose esame praleidę ne vieną dieną. Originalūs jų namai – iš visų pašalių prisirinktos senienos, paties daryti gražiausi lietuviški baldai, kieme, paspaudus nematomą mygtuką, sustaugdavo didžiulis geležinis vilkas, sužvengdavo metalinis žirgas, ietį pradėdavo kratyti šarvuotas žygūnas, o už pirkutės – duoną malė kipšiuokas, ant šluotos sklاندė šluotą apsižergusi ragana. Čia stovi ir senovinė patranka. Kai būdavo kokia šventė, Vytautas pripildavo į ją parako, įmušdavo į vamzdį apvalesnį akmenį ir šaudavo! Kiemo vartai – du karžygiai sargybiniai, ietis sukryžiauve, kuoką per vidurį nuleidę. Kiekvienas prie vartų sutrikęs stabteldavo – ar neužklius, bet aukštis buvo gerai apskaičiuotas, kad mašinos stogo neįlenktų. Prieš pat mirtį Vytautas nukalė angelą, pastatė ant kalniuko – skleidžiantį tiesą ir šviesą to išsiilgusiai Lietuvai.

Tų grožybių pažiūrėti rinkdavosi žmonės iš visų pašalių – iš Lietuvos ir užsienio šalių. Dėl tų apsilankymų kartais skųsdavosi Vytautas, nes nebelikdavo laiko ir darbui. O darbų jis yra palikęs tiek, kad užtektų kito žmogaus ir trims gyvenimams. Žmonės iš jo mokėsi, kaip gražinti savo namus ir kiemus, mėgdžiojo, darydami savo gyvenimą tauresnį gražioje aplinkoje.



Labiausiai Vytautas nemėgo kalbėti apie save. Labai nenoriai jis papasakojo, kad meistrauti jo niekas nemokė, visko pats išmoko lageriuose. Kaip į tuos lagerius pateko? Kelių šešiolikmečių grupė, pasipiktinusi žmonių išvežimais, gaudymais ir visokiomis neteisybėmis, platino lapelius, kur Vytautas buvo nupiešęs Stalino karikatūrą su didele nosimi ir didele kepure, o kiti po piešiniu vis kažkokį tekstą įrašydavo. 1947 metų pavasarį per kratą rado tą piešinio kalnę. Vytautą suėmė, be teismo davė dešimt metų, išsėdėjo aštuonerius su puse. Daugelio dalykų sovietų valdžia tada negalėjo įrodyti, bet jei tai būtų jiems pasisekė, nežinia, ar būtų dešimčia metų atsipirkęs.

O tikra istorija buvo tokia: Vytautas Majoras buvo Švėkšnos valsčiaus būrio partizanas, slapyvardžiu Klevas. Būrio vadas buvo Antanas Žemgulis-Putinas. Putinui gyvam esant ir po jo mirties partizanų būrys aktyviai veikė, ginklu kovojo su stribais. Vytautas, naktį kovojęs su šautuvu, rytą persirengdavo ir lyg niekur nieko skubėdavo į gimnaziją. O stribams į rankas pateko per nieką.

Vytautas yra pasakojęs apie savo dienas tardymo metu: „O kaip mušė! Pasikeisdami, vienas ilsisi, kitas duoda, tas pamiega, vėl daužo. Ir taip visą savaitę. Rankų pirštus laužė tarp šakalių iki šė, paskui tarp durų. Būdavau kelias paras be miego, be maisto ar vandens. Muša ir stebisi, kaip tas žemaitis tyli ir viską iškenčia.“

Lageriuose prasidėjo Vytauto amatų mokslai. Jis grįžo 1955 metais, bandė stoti į Telšių Taikomosios dailės technikumą, bet nepriėmė, nes mat iš lagerio. Tik po to, kada kreipėsi į Vilnių, leido laikyti stojamuosius egzaminus. Juos išlaikė, mokėsi labai gerai.

Vytautas paliko Lietuvai daugybę darbų. Jo pirmas didesnis darbas buvo Skomantų „Žemaitis“, kur iškalė žodžius: „Nebier pėlys, sene supuva kaula anuos gyneju, ale anų kuova ér pralyts kraus nabuva veltu, tebieer Lietova, tebieer Žemaitėja. Dėltuo nulėnkiam galvas prieš sava pruosanuoliu už anų narsą er tėvynės meile.“ Vėliau Nasrėnuose iškalė „Palangos Juzė“, nudažė, nes, pasak Vytauto, senovinės lietuvių medžio skulptūros visada spalvingai dažytos būdavo.

Kiek vėliau Lietuvoje atsirado Ablingos paminklinis ansamblis, kurio pradininkas buvo V. Majoras. Apie Ablingą Vytautas sakėsi sužinojęs iš mokinių, susidomėjo, ieškojo informacijos bibliotekose, rado žmonių atsiminimų, nuotraukų. Apvaikščiojo sudeginto kaimo vietą, kapinaites, kelias išlikusias sodybas ir didelio kalno šlaitą. Buvo sukrėstas šios baisios mirties neteisybės, užgriuvusios taikų žemaičių kaimą. Papasakojo tautodailininkams, pasiūlė daug didelių skulptūrų pastatyti: „Kiekvienas iš mūsų turi atminti, kas yra karas ir ką jis atneša ir žmogui, ir žemei, kurioje mes gyvename ir kurią turim mylėti ir vertinti. Ir puošti tiek, kiek jėgų kiekvienam duota...“ O tuo tarpu sovietų valdžia kalbėjo ir rašė, kad Vytautas – lagerininkas, tokius reikia kuo toliau laikyti nuo aktyvios veiklos, kuo toliau nuo žmonių, tegu drožia kad ir švilpynes.



Nuotraukose – Vytauto Majoro darbai.

Per didelius vargus Ablingos ansamblis vis dėlto iškilo, o kūrė jį tokie meistrai kaip V. Majoras, J. Lukauskas, I. Užkurnys, A. Puškorius. Apie Ablingą parašyta gausybė straipsnių, leidinių, sukurti kino filmai. Ablingos paminklą kasmet aplanko tūkstančiai žmonių iš viso pasaulio. Jam buvo skirtos ir respublikinės premijos, tik... be V. Majoro pavardės. Vėliau Justinas Marcinkevičius parašė poemą „Ablingos ašara“, kur yra šios eilutės:

*Visas kaimas
išėjo į pievas
ir pasivertė medžiais –
ak, negi pirmą sykį
į medį mes bėgam!
(...)
Maži mes, maži,
O koks didelis noras išlikti!*

Daugelį metų V. Majoro neapleido sovietų pasityčiojimai. Kadaiše Plateliuose, Liaudies meistrų šventėje, visi vieningai nutarė, kad Vytautas turi būti vainikuotas Lietuvos Meistrų Meistru, jam reikėjo eiti po karūną ir sėsti į garbingą sostą. Staiga biurokratas iš Vilniaus praneša – Majoro negalima rinkti. Vytautas neprotestavo, nes niekada į garbę nekreipė dėmesio. Visą gyvenimą jis kovojo už tiesą, tačiau teisingumo jo likimui labiausiai ir trūko.

1989 metais, kada jau pradėjo šviesėti Lietuvos padangė, Klaipėdos laikraštyje pasirodė V. Majoro kreipimasis, kur buvo rašoma: „Mes, Žemaitijos liaudies meistrai, galvojame, kad mūsų šventa pareiga savo darbais pagerbti nekaltas Rainių miškelių aukas.“ Deja, žemaičiai pralaimėjo, o Rainių miškelyje nukankintieji dar tebelaukia savo kūrėjo.

Vienu metu Vytautas savo sodyboje surinko Mordovijos politinius kalinius. Jų susirinko gal šimtas, o po metų jų jau suplaukė daug daugiau, nes paprastas susibūrimas virto tradicija. Susitikimą juosta įamžino Kanados lietuvis R. Vaštakas. Vėliau ir kitose Lietuvos vietose buvo šaukiami politinių kalinių susiejimai. Atsimenu, kaip džiaugsmingai Vytautas kalbėjo apie pirmuosius Sąjūdžio daigus, kaip pats buvo vienas iš energingiausių jo dalyvių, su koku pakylėjimu pasakojo apie lietuvių, susivienijusių su kitomis Baltijos tautomis į Baltijos kelią. Vėliau girdėjau jo balse nusivylimo Lietuvos valdžia gaidėles, tačiau nesiskundė, savo gelą malšino darbu.

Nukelta į 8 psl.

Dvyliktieji „Sugrįžimai”

VACLOVAS JUODPUSIS

Operetės solistės Erikos Navickaitės-Majstor, sugrįžusios iš Austrijos, nuotaikingų koncertų Lietuvos nacionalinės filharmonijos didžiojoje salėje (gegužės 12 d.) ir Kauno filharmonijoje (gegužės 15 d.) pasibaigė kovo 24 d. prasidėjęs dvylikasis tarptautinis muzikos festivalis „Sugrįžimai”, kurį kasmet rengia Lietuvos muzikų rėmimo fondas (LMRF). Kadaisė valdžiai nenoriai klausantis, kad po pasaulį pabirę mūsų tautiečiai muzikai ilgisi gimtinių, LMRF visu uolumu ėmėsi suartinti mus su ta „nebepažįstama” ir nutolusia mūsų tautos dalimi, kuri įsikūrusi Rytuose ir Vakaruose, ten muzikuoja ir yra gerbiama tarykščių valstybių. Daug, tikrai daug jų per mūsų atkurtos nepriklausomybės dvidešimtmetį Fondas „parodė” mūsų šalies klausytojams, globojo tai vieną, tai kitą pavienį mūsų tautiečio koncertą iš JAV (pianistai A. Kepalaitė, A. Smetona), kol pagaliau subrandino „Sugrįžimų” festivalio sumanymą.

Dabar „Sugrįžimai” tapo neatsiejama Lietuvos muzikinės kultūros dalimi, nors niekaip nesulaukia ilgalaikio finansavimo, o tai ypač reikalinga, kad Fondas galėtų su perspektyva drąsiai žvelgti į ateitį ir numatyti būsimų festivalių programas, dalyvius, o ir visas būsimas galimybes. Beje, „Sugrįžimai” neatsiranda burtininkui pamojus lazdele. Tai ilgas ir kruopštus darbas, o susirašinėjimo su atlikėjais laišakai telpa į storiausius aplankus, kurie kaupiami nuo pat pirmųjų festivalių. Užbaigdamą šįmetį „Sugrįžimų” pasveikinimą, LMRF direktorė Liucija Stulgienė turiningame festivalio leidinyje rašė: „Nuoširdžiai džiaugiuosi ir sveikinu visus, kurie gaivina ‘Sugrįžimų’ versmę”. O tie dėmesingi gaivintojai – ir Lietuvos Respublikos kultūros ministerija (ministras Remigijus Vilkaitis), ir LR užsienio reikalų ministerija (ministras Audronius Ažubalis), ir Vilniaus miesto savivaldybė (meras Vilius Navickas). Jautrius žodžius festivaliui išsakė Pasaulio Lietuvių Bendruomenės atstovė Lietuvoje Vida Bandis, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos rektorius Eduardas Gabnys, Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos direktorius Romualdas Kondrotas. Malonu, kad dėmesį festivalio renginiams rodė Prancūzijos, JAV, Austrijos, Italijos ir kitų Lietuvoje įsikūrusių šalių ambasadų pareigūnai. Na, ir didžiausia paguoda festivalio rengėjams – pilnutėlės klausytojų salės, klausytojų susidomėjimas. Beje, dar vienas žavus momentas, į kurį jautriai reagavo kiekvienas mūsų tautietis, o su jais atvykę ir užsienio šalių muzikai – tai Vilniaus miesto savivaldybės mero parašyti padėkos raštai už Vilniaus ir Lietuvos vardo garsinimą pasaulyje.

Kuo gi ypatingas buvo šių metų – „Sugrįžimų” festivalis?

Žinoma, ne koncertų gausa. Jų buvo tik 15 – ne tik Vilniuje, bet ir Kaune, Šiauliuose, Marijampolėje. Džiugino tai, kad šįmet į festivalį suvažiavo daug talentingų muzikų iš Vokietijos, Italijos, Didžiosios Britanijos, JAV, Šveicarijos ir Austrijos. Jie muzikavo kartu su atlikėjais iš Prancūzijos, Didžiosios Britanijos-Australijos, Šveicarijos-Vokietijos. Nemažas krūvis teko ir mūsų šalies atlikėjams, kurie talkino ten, kur prireikė jų pagalbos – ir orkestrinės, ir akompanavimo, ir ansamblinio muzikavimo.

Kaip ir ankstesniais metais, taip ir šįmet vienas renginys Stasio Vainiūno namuose buvo skirtas iškiliai išseivijos asmenybei. Tokia garbė ba-

landžio 21 d. teko prieš metus Amžinybėn išėjusio poeto, Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureato Kazio Bradūno kūrybai, kuri įkvėpė kompozitorius B. Budriūną, J. Strolią, V. Jakubėną, D. Lapinską, B. Markaitį ir kitus sukurti operas, kantatas, vokalius ciklus, dainas. Galime prisiminti, kad Vilniuje, atidengiant paminklą Gediminui, buvo atlikta B. Budriūno kantata „Tu Vilniuj pasilik, Valdove”, prieš du dešimtmečius į Vilnių savo operą „Dux Magnus” buvo atvežęs jos autorius, kompozitorius ir dirigentas D. Lapinskas. Tuo tarpu kiti pagal K. Bradūną parašyti muzikos kūriniai nepelnytai retai atliekami. Tad solistei Aušrai Liutkutei ir pianistei Birutei Asevičiūtei teko nemažai paplušėti, kad vakaro metu suskambėtų ir A. Kačanausko daugiau kaip prieš pusšimtį metų sukurti „Vilniaus varpai”, o ypač Lietuvoje pirmą kartą atliktas Bruno Markaičio ciklas „Sonatos ir fugos”, įmantrus savo muzikine kalba, laužytomis vokalinėmis linijomis ir sudėtinga fortepijono partija.



Pianistė Frances Covalesky.

ELTOS nuotr.

Prie ypatingų festivalio sėkmių norėčiau priskirti tai, kad turėjome galimybę susipažinti su dar dviem JAV muzikinio pasaulio asmenybėmis, apie kurias per pastaruosius dešimtmečius beveik nieko negirdėjome. Visų pirma – tai pianistė dr. Frances Covalesky. Jos solinis koncertas balandžio 15 d. vyko Taikomosios dailės muziejuje. Tai ji Amerikoje pažino M. K. Čiurlionį ir jį propaguoja, dalyvauja įvairiuose JAV Lietuvių Bendruomenės renginiuose. Kaip pastebėjo fortepijono profesorė Aldona Eleonora Radvilaitė, „F. Covalesky savo skambinimu įrodė esanti tikra profesionalė, gebanti atlikti virtuosiškai turiniu sudėtingus kūrinius.” Ryškias savo atlikimo savybes viešnia pademonstravo ir atlikdama M. K. Čiurlionio kūrinius.

„Tai – M. K. Čiurlionio lanksčiai frazuotos, išklaudytos ir nuotaikingos ‘Trys mazurkos’, ir ‘bisui’ tiksliai, lengvai, smagiai atliktas populiarus, klausytojų labai mėgstamas W. A. Mozarto ‘Turkų maršas’” (A. E. Radvilaitė). Reikia manyti, kad dabar prasidės dar glaudesnis pianistės bendravimas su Lietuva.

Antroji amerikietiškoji staigmena – vargonų virtuozo Virginijaus Barkausko iš Niujorko koncertai Vilniaus arkikatedroje bazilikoje (gegužės 9 d.) ir Marijampolės Šv. Arkangelo Mykolo mažojoje bazilikoje (gegužės 11 d.), iš kurios buvęs šios bažnyčios vargonininkas ir choro vadovas buvo pakviestas atvykti į JAV. Nuo tada nei Lietuvos klausytojai, nei vargonininkai apie V. Barkausko vargonavimą neturėjo jokios nuomonės. Tačiau faktai, kad jis buvo kviečiamas vargonuoti Vašingtono, Čikagos, San Francisko, Bostono, Baltimorės, Niujorko didžiausiose katedrose, o ir Linkolno centre, vertė suklusti. Ir tikrai, kas klausėsi jo koncertų čia, Lietuvoje, buvo nepaprastai sužavėti, kad vargonininkas yra pasiekęs tokį lygį, apie kurį galima tik svajoti. Net patys sudėtingiausi Ch. M. Widor, Ch. Tournemir, J. Guillou opusai buvo įveikti be jokių techniškių pastangų, puikiai praprus instrumento galimybes. Jaukias muzikinio atokvėpio valandėles, atliekant A. Stradello, L. Luzzi, B. W. Sanders kūrinius, skaidrino žavūs vargonininko kompanionai – operos solistas Liudas Norvaišas ir obojininkas Robertas Beinaris.

Ir F. Covalesky, ir V. Barkausko koncertai Lietuvoje buvo tikros šventės ir jų šeimoms. Pianistę į Lietuvą atlydėjo jos tėvas, buvęs garsus gydytojas, du broliai ir trečiojo brolio žmona, kuriai teko vertėjos pareigos. O vargonininką gimtinen atlydėjo žmona Asta ir sūnus Mantvydas. Tad džiaugėmės visi kartu, nes turėta gražių pokalbių, juk norėta geriau susipažinti.

Prie gražiausių festivalio renginių tenka priskirti „Pradžios koncertą”, kuriame dalyvavo daugelio tarptautinių konkursų laureatė, Drezdeno simfoninio orkestro koncertmeisterė Dalia Stulgytė-Schmalenberg. Prieš porą metų ji pelnė garbingą „Kammer musiker” titulą, kuris nuo karališkų laikų suteikiamas šalies muzikinei kultūrai ypač nusipelnusiems atlikėjams. Šį kartą D. Stulgytė muzikavo su Šv. Kristoforo kameriniu orkestru ir atliko J. S. Bacho, F. Mendelsono kūrinius, o publikai prašant, dar pagrojo efektingą F. Bajoro „Šokį”. Susitikimo metu S. Vainiūno namuose jos atliekamos V. Barkausko Partitos smuikui solo klausėsi ir pats autorius, nepagalėjęs smuikininkei pačių gražiausių žodžių.

„Sugrįžimai” kasmet suteikia galimybę pasigrožėti ir jaunosios kartos atlikėjų menu, tos kartos, kuri neseniai išvyko arba dar tik tobulina savo meistriškumą įvairiose užsienio aukštosiose mokyklose. Tarp tokių gausi publika maloniai sutiko pianistę Rūtą Stadalnikaitę iš Italijos ir jos kolegą klarnetininką Rémi Delangle iš Prancūzijos, dainininkę Justinę Gringytę ir pianistą Thomas Coltman iš D. Britanijos, pianistus Gintautę Gataveckaitę ir Tristan Lee iš D. Britanijos, pianistę Lianą Dolidžę ir fleitininkę Tabea Resin iš Šveicarijos. Klausytojai džiūgavo ir po koncerto, kuriame muzikavo trys jaunuoliai, besitobulinantys D. Britanijoje. Tai dainininkas Vytautas Vepštas, fleitininkas Vytenis Gurstis ir pianistas Mantautas Katinas, kurių programa buvo gana sudėtinga.

Dar viena prasminga „Sugrįžimų” akimirka ta, kad kiekviename koncerte skambėjo lietuvių kompozitoriaus kūriny. Tarp jų, be jau minėtų, šįmet buvo V. Kairiūkštis, A. Kačanauskas, O. Balakauskas ir kiti.

Taigi, užverstas dar vienas Lietuvos muzikinio gyvenimo puslapis, kuris liudija, jog lietuvių balsas yra girdimas pasaulyje ir laukiamas gimtineje. □



Gėlės V. Barkauskui Marijampolėje.

V. Juodpusio nuotr.

„Tėvynės garsai“ dešimtmečių kelionėje

LORETA TIMUKIENĖ

Nors ir labai gaila, š. m. gegužės 9 d. klausytojai išgirdo paskutinę „Tėvynės garsų“ laidą. Š. m. balandžio 27 d. Cleveland John Carroll University stotis atsiveikino su „Tėvynės garsais“ ir jų vedėja Aldona Stempužienė. WJCU radijo stoties metinio pokylio metu stoties direktorius Markas Kriegeris A. Stempužienei įteikė apdovanojimą, rožių puokštę bei tarė gražius žodžius apie Lietuvą.

Pirmoji lietuviškos radijo programos „Tėvynės garsai“ laida, girdima iš WSRs radijo stoties Clevelande, klausytojų ausis pasiekė 1949 m. rugsėjo 8 d. Šioje radijo laidoje galima buvo girdėti lietuvišką muziką, paskaitėles ir pokalbius Lietuvos kultūros temomis, lietuviškų papirijų naujienas ir politines žinias. Per 61-erius gyvavimo metus „Tėvynės garsai“ kėlėsi iš vienos radijo stoties į kitą, keitėsi programos vedėjai ir pranešėjai.

Daugiau nei prieš šešis dešimtmečius, 1949 m. rugsėjo 8 d., Clevelande, iš WSRs radijo stoties, suskambo Čiurlionio ansamblio daina „Kur giria žaliuoja...“ Tai buvo pirmieji lietuvių radijo programos „Tėvynės garsai“ laida. Į Ameriką keliavo naujieji piligrimai, į Niujorko ir Bostono uostus plaukė laivai, lietuvių išeivija ieškojo ilgesnio sustojimo toli nuo pavergtos gimtosios žemės.

Jaunutis Nasvytis buvo ankstyvesnis emigrantas negu kiti. Jis į Clevelandą atvyko 1947 m. Buvo kūrybingas žmogus, kupinas naujų sumanymų. Todėl nutarė kurti lietuvių radijo programą, talkon pasikviesdamas gražiai lietuviškai ir angliškai kalbantį Clevelande gimusį, augusį ir išmokslinusių Kęstutį Šukį.

Apie „Tėvynės garsų“ įkūrimą K. Šukys šitaip pasakojo: „1949 m. birželio mėnesį J. Nasvytis pakvietė mane pasikalbėti, kaip galėtume atgaivinti lietuvių radijo programą, veikusią Clevelande prieš II pasaulinį karą. Tai ir buvo pirmasis posėdis, kuriame nutarėme pradėti lietuvišką radijo programą. Rūpėjo, kaip užpildysime meninę programos dalį, iš kur gausime finansinę paramą. Svarbiausia buvo surasti radijo stotį. Po ilgesnio ieškojimo suradome ir pasirašėme sutartį su WSRs stotimi.“

Ir taip, švenčiant Tautos šventę, 1949 m. rugsėjo 8 d. pirmą kartą suskambėjo Onos Mikulskienės įkankliuotas programos šaukinys „Lietuviais esame mes gimę“. Muziko Alfonso Mikulskio diriguojamas Čiurlionio ansamblis programą pradėjo daina „Kur giria žaliuoja“. J. Nasvytis buvo pirmasis pranešėjas, muzikinės dalies vedėjas buvo A. Mikulskis. Truputį vėliau į talką atėjo buvęs Kauno radiofono pranešėjas poetas Balys Auginas,

užimdamas programos vedėjo pareigas, kuriose pasiliko iki 1955 metų.

1949 metų pabaigoje į „Tėvynės garsų“ radijo darbą įsijungė Juozas Stempužis. Nuo 1955 metų gegužės mėnesio perėmė „Tėvynės garsų“ radijo vedėjo pareigas bei rūpesčius ir jais gyveno beveik 37 metus iki savo mirties 1992 m. balandžio 24 d. Be abejonės, radijo programa nebūtų ilgiau išsilaikiusi be gausaus rėmėjų būrio. Nuo įsteigimo keletą metų programa išsilaikė iš verslininkų skelbimų, tačiau didžiausias rėmėjas keletą dešimtmečių buvo lietuvių bankas – „Lithuanian Savings & Loan“, vėliau žinomas „Superior Savings & Loan“ pavadinimu. Finansinėms sąlygoms sunkėjant, nuo 1952 iki 1960 m. programą tvarkė radijo klubas, kuriam pirmininkavo J. Stempužis, Pijus Žiūrys ir Alfonsas Mikulskis. Nuo 1960 m. J. Stempužis tapo „Tėvynės garsų“ savininku, tuo prisiimdamas ir visus finansinius įsipareigojimus.

J. Stempužiui pavyko sutelkti būrį talkininkų ir porą šimtų dosnių nuolatinė rėmėjų. Jų aukų dėka radijas galėjo tęsti darbą. 1984 m. gruodžio 9 d. „Mūsų žingsniuose“ su kun. Gediminu Kijausku, SJ, Juozas Stempužis taip kalbėjo apie programos rėmėjus: „Gausiems rėmėjams reiškiu ypatingai nuširdžią padėką. Clevelando lietuviai yra dosniausi žmonės visame pasaulyje.“

Lietuvių radijas Clevelando lietuvių gyvenime nuo pat jo įkūrimo užėmė svarbią vietą. Jis pranešdavo apie organizacijų veiklą, pateikdavo naujausias pasaulio ir lietuvių žinias, perduodavo rūpestingai parinktą muziką. Programose nuolat buvo girdimos įdomios laidos, pašnekesiai. „Šventadienio mintys ir žodžiai“ (rašytojas Vacys Kavaliūnas), „Moters pasaulis“ (Milda Lenkauskienė), „Sveikatos patarėjas“ (dr. Henrikas Brazaitis ir dr. Danielius Degesys), „Keliaujančio mikrofono“ laidos supažindino klausytojus su veikliais asmenimis ar reikšmingais įvykiais. „Literatūrinės ir istorinės apžvalgos“ (Algis Rukšėnas ir dr. Jolita Kavaliūnaitė), lituanistinių mokyklų, skautų ir ateitininkų jaunimo proginių pasirodymai. Zigmo Peckaus, Juozo Žilionio ir Petro Maželio jaunimo valandėlės, apdovanotos Ohio Lietuvių gydytojų draugijos 1963 metų kultūrine premija, „Lietuvių kalbos valandėlė“ (Ona Šilėnienė) ir religinės minties pusvalandis „Gyvenimo varpai“ (Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos parapija) – tai tik dalis „Tėvynės garsų“ kūrybinės mozaikos, kiekvieną sekmadienį sužėrėdavusios naujomis spalvomis ir garsais.



„Tėvynės garsų“ įkūrėjai Juozas Stempužis (k.), Alfonsas Mikulskis, Kęstutis Šukys ir Jaunutis Nasvytis.

minti, kad 1961 m. per WXEN FM 106.5 radijo stotį, šalia „Tėvynės garsų“ programos, J. Stempužis redagavo kasdienes europinės pramoginės muzikos programas, žinomas „Continental Music Concerts“ pavadinimu. Taip pat veikė programa anglų kalba „Baltijos aidai“, kurias pranešinėjo Raimundas Kudukis. Pagrindinės J. Stempužio talkininkės-pranešėjos buvo Dalia Staniškienė ir Kristina Kuprevičiūtė. Perėjus į John Carroll University radijo stotį, reikėjo turėti savo garso inžinierių. Šioje srityje talkino Donatas Nasvytis ir Andris Dunduras.

„Tėvynės garsų“ radijas buvo ypatingai svarbus, Lietuvai pakilus savo laisvės skrydžiui. Radijo dėka savas pasidarė Sąjūdis, savi Lietuvos laisvės kovotojai, artima pulsuojuanti baimė ir viltis, kad kaip stebuklas gal iš vergijos kelsis Lietuva. Sekmadienio rytais Clevelando apylinkų lietuviai nesitraukdavo nuo radijo programos – labai dažnai tai būdavo pats pirmasis naujausių žinių šaltinis, kurias per visą naktį rinkdavo programos vedėjas.

Beveik keturis dešimtmečius J. Stempužio vadovaujama „Tėvynės garsų“ radijo programa savo pirmuoju tikslu buvo įsirašiusi: „Gimtas žodis ir lietuviška daina tegul gaivina Nemuno šalies prisiminimus ir stiprina mūsų jėgas tolimoje kelionėje į laisvą Lietuvą.“ 1992 m. mirus ilgamečiui šios radijo programos vedėjui J. Stempužiui, „Tėvynės garsus“ tęsė A. Stempužienė. „Draugui“ atsiųstame laiške A. Stempužienė rašo: „J. Stempužiui pažadėjau po jo mirties tęsti ‘Tėvynės garsų’ programą. Tęšiau ją aštuoniolika metų!“

Per radijo programos gyvavimą nemažas būrys pasišventusių darbuotojų buvo valandėlės pranešėjais. Sunku būtų juos visus čia išvardinti. A. Stempužienė paminėjo svarbiausius savo pastarųjų metų talkininkus – Živilę Vaitkienę, sugebėjusią savarankiškai ruošti programas, pranešėją Romą Zorską, garso inžinierių Gregą Priddy – ne lietuvių, bet, pasak A. Stempužienės, tikrai garbės lietuvių vardą užsitarnavusį su kaupu. Nedirbiam tokio darbo sunku įsivaizduoti, kiek sveikatos, laiko, pastangų reikalauja tokia veikla. Kaip ir kiekvienas mūsų lietuviybės išlaikymui skirtas triūsas, taip ir radijo programų kūrimas reikalauja didžiulio pasiaukojimo. „Juozas ir aš – abudu atidavėme duoklę mūsų išeivijos bendruomenei – kad jų gyvenimas būtų šviesesnis, Tėvynės ilgesys nebūtų toks skaudus ir kad nenutrūktų ryšys su Lietuva ir jos kultūra“, – rašo A. Stempužienė. Deja, ne visada gražūs, prasmingi darbai turi tęsėtis.

Be abejo, „Tėvynės garsai“ turi sukaupti didelį įrašų archyvą, kuriame yra įvairios muzikinės ir dokumentinės medžiagos. Įdomu, ar bus pasirūpinta šiais margaspalviais mūsų tautos turtais – dešimtmečių lietuviško gyvenimo atspindžiais ir čia, ir tėvynėje?

Straipsnyje panaudota informacija iš „Tėvynės garsų“ 50-mečio minėjimo programos. 1999 m.



Įrašoma paskutinė „Tėvynės garsų“ laida: redaktorė ir pranešėja A. Stempužienė (d.), pranešėja Ž. Vaitkienė ir garso inžinierius bei pranešėjas anglų kalba Gregas Priddy. „Tėvynės garsų“ archyvo nuotr.

Baltų studijos auga ir stiprėja

DALIA CIDZIKAITĖ

Kas dveji metai rengiama Association for the Advancement of Baltic Studies (AABS) konferencija šiais metais balandžio 22–24 d. pirmą kartą buvo surengta drauge su Society for the Advancement of Scandinavian Studies (SASS) Seattle mieste, WA.

Įkurta 1968 metų gruodžio 1 d. pirmos Baltų studijų (Baltic Studies) konferencijos University of Maryland metu, AABS yra tarptautinė, pelno nesiekianti mokslo ir švietimo organizacija, kuri remia baltų studijų tyrinėjimą ir švietimą, rengia konferencijas, susitikimus, spausdina straipsnius, yra įsteigusi stipendijų, grantų ir apdovanojimų programą, skleidžia informaciją apie paskutines baltų studijų naujienas. Nuo 1991 metų AABS yra American Council of Learned Societies narė.

Nors šiais metais jau 22-ąją kartą rengiama AABS konferencija ir nukentėjo nuo išsiveržusio Islandijos ugnikalnio Eyjafjallajökull – didžioji dalis Europoje gyvenančių dalyvių nesugebėjo atskristi, todėl konferencijos programa susitraukė perpus – ji vis tiek pasiūlė ne vieną įdomią sesiją pranešimą, dalis kurių buvo skirta ir Lietuvai.

Ketvirtadienio programa

Šios dienos programos sesijoje, pavadintoje „Baltų europietizavimo sudėtingumas“, pranešimą „Mes taip pat buvome hipiais“ apie europietiskumą ir lietuvių tautinę tapatybę, prisimenant 1972 metų gegužės Kauno įvykius, pristatė University of Washington (UW) atstovė **dr. Amanda Swain**. Praėjusiais metais keletą mėnesių Lietuvoje praleidusios akademikės akiratyje – Romo Kalantos susideginimas ir jaunų žmonių – „1972 metų kartos“ – patirtis bei judėjimas, į kurią A. Swain bando pažūrėti plačiau ir aptarti jį 1960-ųjų metų Europos jaunimo protestų ir alternatyvios kultūros rėmuose.

Jau ne pirmą kartą AABS konferencijoje dalyvaujanti PLB lituanistikos katedros University of Illinois at Chicago (UIC) doktorantė **Daiva Litvinskaitė** skaitė pranešimą iš šiuo metu jos ruošiamos disertacijos apie moters kūną lietuvių literatūroje. Savo pranešime „Feministiniai pjūviai Ugnės Barauskaitės romane ‘Dešimt’“ UIC atstovė išryškino šiuolaikinės lietuvių rašytojos Barauskaitės romane laužomus tabu apie nėščios moters patirtį, kūną, kasdienybę.

Šiuo metu UW dirbanti ilgametė PLB Lituanistikos katedros UIC vedėja **prof. dr. Violeta Kelertienė** savo pranešime pristatė ne tik sunkumus ir problemas verčiant lietuvių klasikės Žemaitės tekstus, bet ir aptarė Žemaitės tekstų tuometines redagavimo ir išleidimo aplinkybes. Ant rus metus dirbanti prie Žemaitės vertimų profesorė kalbėjo ir apie bendresnius vertimo dalykus, tokius kaip originalios reikšmės praradimas ir jos kompensavimas verčiant.

Penktadienio programa

Penktadienio programos sesijoje, skirtoje dabartinės kalbos vystymuisi Baltijos kraštuose, pranešimą skaitė Vytauto Didžiojo universiteto



22-oje AABS konferencijoje dalyvavusių studentų dalis. Pirmoje eilėje iš kairės: Lauren Rhodes, Christine Beresniovą, Charles Perrin, Amanda Swain, Olivier Roquelpo; antroje eilėje iš kairės: buvęs AABS direktorių tarybos pirm. Guntis Smidchens, Jordan Kuck, Kristian Nelson, Laura Dean, Daiva Litvinskaitė, Aurelija Tamošiūnaitė, Olga Cara, Delaney Skerrett ir Erick Zen.

(VDU) Lietuvių kalbos katedros **prof. dr. Ineta Dabašinskienė**. Pranešime „Miestai, kalbos ir tapatybės“ ji pristatė kol kas tik pirminius projekto „Kalbos vartojimas ir etninė tapatybė Lietuvos miestuose“ rezultatus. Projekto, atlikto Lietuvoje 2007–2009 metais, tikslas buvo ištirti ir nustatyti ryšį tarp kalbų ir tautinės tapatybės didžiausiuose Lietuvos miestuose: Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje. Kaip vieną iš projekto išvadų prof. Dabašinskienė pateikė pastebėtą rusų kalbos Lietuvoje atgimimą ir šios kalbos didėjančią įtaką visuomenėje.

Lietuvių kalbos padėtį XIX amžiuje aptarė UIC **prof. dr. Giedrius Subačius**. Savo pranešime „Lietuviškos kirilikos ‘žinovai’ Rusijos imperijos tarnyboje (1864–1904)“ profesorius domisi penkiais lietuvių kalbos „žinovais“: Stanislovu Mikuckiu, Jonu Krečinskiu, Dmitrijumi Kaširinu, Zacharijumi Liacsniu ir Andriumi Poidėnu, kurių labai nevienodomis lietuvių kalbos žiniomis Rusijos imperija lotyniškų raidžių lietuviškame rašte draudimo metu naudojosi. Vis dėlto, teigia profesorius, Rusijos imperijos nepasitikėjimas turimais savo „žinovais“ buvo vienas iš veiksnių, kodėl lietuviai nesusidomėjo jiems peršama kirilika.

Sesijoje apie baltų perkėlimą/emigraciją ir liaudies kultūrą po Antrojo pasaulinio karo **dr. Dalia Cidzikaitė** pristatė dar 1995 metais pradėtą JAV LB Kultūros tarybos pasakojamosios istorijos projektą, kuriuo siekta įamžinti tų lietuvių patirtį, kurie Antrajam pasauliniam karui prasiėjęs buvo priversti palikti Lietuvą ir vykti į Vakarų. Tik neseniai užbaigto projekto vaisiai: 65 įrašyti pokalbiai, 65 perrašyti tekstai, 2 pokalbiai telefonu, 65 pokalbių santraukos, 5 dienoraščiai, 13 memuarų, fotografijos ir kita papildoma medžiaga, jau pasiūlyti ne vienam archyvų centrui ar bibliotekai tiek JAV, tiek Lietuvoje.

Apie naujas lietuviško teatro formas pranešimą skaitė VDU Teatologijos katedros vedėja **dr. Jurgita Staniškytė**. Pranešime savo dėmesį sutelkusi į šių dienų viešuosius teatrinius pastatymus, ypač skirtus istorinių įvykių minėjimams bei sukaktims, prelegentė pastebėjo, jog į juos galima žiūrėti kaip į kultūrinę praktiką, kurios metu iš naujo perkuriami istoriniai įvykiai ir veikėjai. Trumpai pristačiusi du neseniai Lietuvoje įvykusius viešus teatro pastatymus, Staniškytė prieina prie išvados, jog tokios teatrinės improvizacijos labiau primena karnavalą, kuris kartais gali pavirsti net ir protestu, nukreiptu prieš visuotinai įsišaknijusią bendruomeninę atmintį.

Džiugu buvo matyti, jog AABS gretas pamažu

papildo jauni lietuviai akademikai. Viena tokių konferencijoje buvo UW studijuojanti **Ieva Gaurys**, dalyvavusi sesijoje, skirtoje šių dienų Baltijos šalių jaunimo patirčiai. Savo pranešime apie jaunimo darbo migraciją Lietuvoje Ieva kelia klausimus: kaip Lietuva išsaugo savo jauną darbo jėgą ir kodėl ji, palyginti su Estija, labiau kenčia nuo jaunų žmonių emigracijos. Gaurys įsitikinusi, jog vienas iš svarbiausių veiksnių, siekiant išlaikyti gyvybingą Lietuvos darbo rinką, yra nacionalinės programos įgyvendinimas, kuri siektų kurti naujas darbo vietas paslaugų, verslo, technologijos ir pramonės srityse.

Skandinavų programoje pranešimą apie du Oskaro Koršunovo spektaklius – Jon Fosse „Vinter“ (2003) ir „Desse Auga“ (2008) – skaitė Concordia College dėstanti **dr. Milda Halvorson**. Į jos akiratį pakliuvo šiuose Koršunovo spektakliuose ypač ryškus gamtos ir kraštovaizdžio buvimas. Prelegentė teigia, jog gamtovaizdis lietuvių režisieriaus pastatymuose vaidina ypač svarbų vaidmenį.

Dar viena PLB lituanistikos katedros UIC doktorantė **Aurelija Tamošiūnaitė** konferencijoje pristatė mažą savo būsimo disertacijos atliktų tyrimų dalį. Tyrinėjanti asmeninių laišku, parašytų pirmoje XX amžiaus pusėje, kalbinę sandarą, sociokultūrinę aplinką, Aurelija, supažindinusi su vienu iš veikėjų – kelių laišku autoriumi, bandė aptarti ryšį tarp tuometinės tarmės ir bendrinės lietuvių kalbos, raštingumo, kaip savo raštingumą vertino neraštingas ar mažai raštingas žmogus.

Šeštadienio programa

Dr. Michaelas Strmiska iš Orange County Community College, pasiremdamas tyrimais, atliktais 2002, 2005 ir 2009 metais, savo pranešime „Rytų religijų įtaka naujiems religiniams judėjimams Lietuvoje“ aptarė tokių religinių judėjimų kaip hindų Hare Krishna (ISKCON), tibetiečių Deimantinio kelio budizmo Karma Kagju ir pagonių judėjimo „Romuva“ tradicijas Lietuvoje ir dabartiniu metu pastebimą gilėjantį jų tarpusavio ryšį.

Politikos mokslus Georgia Gwinnett College Istorijos departamente dėstanti **prof. dr. Dovelė Budrytė**, savo pranešimo tema pasirinkusi šiuo metu Lietuvoje ypač aktualią netradicinių mažumų (seksualinių mažumų ir imigrantų) padėtį ir jų teises šalyje, apžvelgė Lietuvos laikyseną tokių mažumų atžvilgiu, palygindama ją su kitomis

Nukelta į 8 psl.

Baltų studijos auga ir stiprėja

Atkelta iš 7 psl.

pokomunistinėmis šalimis. Kaip pastebi profesorė, nors ES spaudžiama Lietuva ir priėmė diskriminuoti draudžiančius įstatymus, neseniai atliktos visuomenės apklausos rodo, jog tokie įstatymai mažai palaikomi. Pranešėja įsitikinusi, jog pokomunistinių šalių nesugebėjimas tinkamai išspręsti netradicinių mažumų teisių klausimą anksčiau ar vėliau privers Lietuvą ir kitas pokomunistines šalis svarstyti kitus tų mažumų įjungimo į visuomenę būdus.

Markas Teelas iš George Washington University šiais metais konferencijoje kalbėjo apie Lietuvos ir Estijos etninio-nacionalinio elito vaidmenį atkuriant šių šalių nepriklausomybes 1988–1993 metais. Nors nacionalizmą studijuojantys mokslininkai teigia, jog etnis nacionalizmas yra pavojingas ir kuriant ar atkuriant valstybę retai išvengia prievartos, Teelas parodo, jog Lietuva ir Estija nepakluso šiai teorijai ir sugebėjo suderinti savo etninę-nacionalinę tapatybę su sėkmingais ir smurto nepareikalavusiais valstybingumo kūrimo projektais, iš kurių labiausiai pavykę buvo įstojimas į NATO ir Europos Sąjungą 2004 metais.

Apie lietuvių liaudies dainų įtaką Lietuvai atkovojojant nepriklausomybę pranešimą, pavadintą „Prieš kraujo upės!“, skaitė šiais metais savo kadenciją AABS direktorių taryboje baigęs jos pirmininkas **prof. dr. Guntis Smidchenas** (University of Washington). Nors, kaip teigia pranešėjas, lietuviams iki šiol nugara pagaugais nueina, prisiminus 1989 metais gatvėse ir susibūrimuose dainuotą lietuvių liaudies dainą „Oi, neverk, motušėle“, kurioje viena iš eilučių vaizdingai kalba apie Nemuną tekėjusį prieš kraują, lietuviai 1989–1991 metais nepraliejo nė vieno prieš kraują lašo.

Apie lietuviškų išeivijos laikraščių socialinę svarbą pranešimą, skirtą dienraščio „Draugas“ šimtmečiui paminėti, skaitė **prof. dr. Daiva Markelis**, šiuo metu dėstanti Eastern Illinois University. Kaip pastebi dr. Markelis, per šimtą metų „Draugo“ paskirtis, tarnaujant lietuviams emigrantams JAV, buvo įvairi ir keitėsi su laiku. Pirmiesiems lietuviams jis leido suvokti savąją tapatybę, jog jie yra lietuviai, o ne lenkai ar rusai. Ant-

rajai bangai atvykus į Ameriką, dienraštis padėjo priprasti jai prie vietinio gyvenimo, skatino ieškoti ryšio su pirmąja banga, būrė į vieną lietuvių bendruomenę. Pranešėja pasidžiaugė, jog ir naujausia lietuvių emigrantų banga JAV pamažu atranda savo vietą „Drauge“.

Iš Pietų Amerikos, Universidade de San Paulo, atvykęs **Erickas Zenas** pranešimo „Politinės policijos akiratyje atsidūrusios lietuviškos organizacijos Brazilijoje (1924–1950)“ dėmesio centre – lietuvių, gyvenusių San Paulo, politiniai veiksmai, kuriuos ypač atidžiai sekė miesto politinė policija (San Paulo State Department of Political and Social Order). Remdamasis policijos archyvais, Zenas pristato tuometinės San Paulo lietuvių bendruomenės vidinius nesutarimus, ypač tarp komunistų ir jiems nepritariančių.

University of Washington daktaro laipsnį gavęs **Rimas Žilinskas**, šiuo metu dėstantis George Washington University, pasiūlė nemažai diskusijų sukėlusį pranešimą „Rusijos išradimas vardan politinės naudos“, kuriame jis bando parodyti, kaip sovietinė patirtis, nesugebėjimas susitvarkyti su vidinėmis problemomis (korupcija ir ekonominė krizė), nesitraukianti skurdo kultūra ir kalbiniai „paprastų žmonių“ apribojimai visam laikui susaistė lietuvių politinę tapatybę su Rusija meilės-neapykantos saitais. Pasak Žilinsko, šiuo metu Lietuva ir lietuviai išgyvena nostalgiskus jausmus ir sentimentalios meilės Rusijai laiką. Šiai meilei atrandant politinę dirvą Lietuvoje ir Europos Sąjungoje, Rusijos baimė ir jos kritika pamažu nyksta.

Didelio dėmesio sulaukė šeštadienio popietės sesija, skirta Baltijos šalių sovietinei patirčiai 1950 metais. Čia pranešimą apie Estijos tarptautinę komisiją, tiriančią nusikaltimus prieš žmoniškumą, skaitė **prof. Meelis Maripuu** (S-Centre, Tallinn), apie Istorikų komisijos Latvijoje veiklą kalbėjo **prof. Andrejs Plakans** (Iowa State University), Tarptautinės komisijos, tiriančios nacių ir sovietinės okupacijos režimų nusikaltimus Lietuvoje, nuveiktus darbus ir veiklą aptarė **prof. Saulius Sužiedėlis** (Millersville University). Nors visi trys pranešimai apžvelgė trijų Baltijos šalių komisijų, sukurtų tam pačiam tikslui, veiklą, komisijų padaryti darbai labai skiriasi.

Vienintelė Estijos komisija sakosi pasiekusi savo tikslą ir ištyrusi nusikaltimus prieš žmoniškumą minėtu laikotarpiu Estijoje. Latvijos komisija, įkurta 1999 metais, iki šiol yra išleidusi 25 toms medžiagos, kurioje įvertinami 1940–1941, 1941–1945 ir 1945–1991 metų okupacijų įvykdyti nusikaltimai. Pasak prof. Plakano, Komisija darbo nėra užbaigusi, Latviją ištikus finansinei krizei, sumažėjus finansavimui, kol kas neaišku, kada Komisija ir vėl pradės dirbti ir kiek ilgai ji veiks. Prof. Sužiedėlis, vienas iš Lietuvos Tarptautinės komisijos, tiriančios nacių ir sovietinės okupacijos režimų nusikaltimus Lietuvoje, narių, trumpai papasakojo jos įkūrimo istoriją, ilgiau apsisoto ties Komisijos svarbesniais susitikimais ir jau pasirodžiusiais leidiniais. Pranešėjas nevengė aptarti ir kontroversijos, dėl kurios šiuo metu Komisijos veikla yra sustabdyta. Daugiau informacijos apie Lietuvos komisijos veiklą ir jos nuveiktus darbus galima rasti internete adresu: www.komisija.lt

Pirmą kartą AABS konferencijoje buvo pristatytos paskutiniu metu išleistos AABS narių knygos. Viena tokių – University of Tennessee dėstančio Vėjo G. Liulevičiaus knyga anglų kalba „The German Myth of the East: 1800 to the Present“ (Oxford University Press, 2009).

...

Į AABS konferenciją sugrįžus po netrumpos pertraukos, nesunku buvo pastebėti AABS brandą ir baltų studijų pasaulyje ūgtelėjimą. Baltų studijomis domisi ne tik trijų Baltijos kraštų, bet ir užsienyje egzistuojančių baltistikos centrų akademikai, pavieniai, tokiems centrams ar fakultetams nepriklausantys tyrinėtojai. Kaip per AABS narių suvažiavimą sakė vienas iš kalbėtojų, šandien jau nereikia aiškinti, kas ir kokiame pasaulio kampe Baltijos šalys yra. Vis labiau pastebimas akademiname pasaulyje tampa ir AABS leidžiamas žurnalas „Journal of Baltic Studies“.

Šiais metais naują kadenciją pradėjusi nauja AABS direktorių taryba, atrodo, nėra linkusi mindžikuoti vietoje. AABS vairą į savo rankas perėmęs dr. Vėjas Liulevičius pasiryžęs ir toliau garsinti baltų studijas pasaulyje. Prie jo ir jo vadovaujamos tarybos pastangų galėtų gausiau prisidėti ir Lietuvos akademinė visuomenė – palyginti su kaimyninėmis Latvija ir Estija, šiuo metu AABS narių Lietuvoje skaičius nesiekia net dešimties. □

„Jei tavo gyvenimas nepagrįstas darbu, jis nėra dorybė“

Atkelta iš 4 psl.

Daug V. Majoro darbų Lietuvoje, be jau minėtų – „Prie šaltinėlio“, „Undinė“, „Neptūnas“, „Čiurlionis“, „Birutė ir Kęstutis“, „Herkus Mantas“. Darbų, o ypač jo drožtų Rūpintojėlių liko daug. Tikiuosi, kad gal ir per vėlai, tačiau lietuvių jie bus tinkamai įvertinti.

Nežinau, ar dar tebestovi Pasaulio lietuvių centre Tautodailės muziejuje, Lemonte, IL V. Majoro išdrožinėtas krėslas „Ragana“, kurį iš Lietuvos buvo atgabenęs R. Pukštys. Labai mėgau tame krėslė sėdėti, kada lankydavausi Majorų namuose. Buvo keista tą skulptūrą-kėdę matyti čia, Amerikoje, paliesti ranka ir lyg pajusti tų taip toli likusių namų šilumą. Atrodo, tik ką joje sėdėdama kalbėjau su Vytautu.

O kas bus dabar?

Ne kartą, Vytautui dar esant gyvam, jį ir žmoną Birutę esame kvietę pas save į svečius. Vytautas tik nusišypsodavo ir atsakydavo: „O ką aš veiksiu toje Amerikoje, kada namuose tiek daug nenudirbtų darbų.“ Taip ir neapsilankė jis taip jam svetimoje Amerikoje. Labai nenoriai keliaudavo į kitas šalis, buvo laimingas tik Lietuvoje ir tik dirbdamas.

Šiandien, paties V. Majoro žodžiais, jis išeiliavo į Anapilį, jau jo niekuomet nebebus... Pra-

ėjusią vasarą, būdama Lietuvoje, vėl lankiausi Majorų sodyboje. Su Birute Majoriene apvaikščiujome sodybą, kaip visada negalėjau nusišypsoti, kiek daug sukurta nuostabių dalykų per tokį trumpą žmogaus gyvenimą. Po to sėdėjome, kalbėjome.

B. Majorienė neslėpė susirūpinimo. Kadangi liaudies meistrams nebuvo skiriamos pensijos, Majorai bandė verstis savo jėgomis – Vytautas buvo pastatęs suomišką pirtelę, kavinukę, puotų saliuokę, įrengęs kambarius nakvynei. Į sodybą savaitgaliais atvažiuoja vestuvinininkai, jubilatai ar šiaip svečiai iš Lietuvos ar užsienio. Kol Vytautas buvo gyvas, gaunamų lėšų užteko pragyvenimui. Kai šeimininkas mirė, Birutės pečius užgulė ne pagal jos pečius sunki našta. Tvarkyti tokią nemažą sodybą – ne moters darbas.

„Šiandien nežinau, ką daryti, – kalbėjo Birutė, – ar bandyti sodybą parduoti tiems, kurie iš karto turėtų sėkmingą verslą, tačiau bijau, kad nebūtų apleistos skulptūros bei kiti darbai. Galima būtų ieškoti organizacijų, kurios norėtų nupirkti sodybą kaip kultūrinį paveldą, tačiau šiuo metu Lietuvos organizacijos yra tokioje padėtyje, kad neturi pakankamai lėšų jokiems pirkiniams. Bijau, kad iš tiesų nuostabi sodyba su laiku yra pasmerкта sunykti.“

Yra žmonių, kurie šiandien grįžta gyventi į Lietuvą ir net nežino, ką ten veiks. Majorų sodyba

galėtų būti puikus investavimas ir verslas tiems, kas domisi kaimo turizmu, kam patinka priimti ir vaišinti svečius nuostabioje, tikrai lietuviškoje aplinkoje.

Ir vis dėlto šiuo straipsniu pirmiausia kreipiuosi į tuos, kam rūpi Lietuvos tautodailininko darbų likimas – į pavienius asmenis ir lietuviškas organizacijas, kurie galėtų padėti išlaikyti tikrai savitą lietuvišką sodybą. Gal čia galėtų pagelbėti Lietuvių Fondas? Lietuvių partizano Klevo, lietuvių tautodailininko V. Majoro atminties išsaugojimas, be jokios abejonės, yra kiekvieno mūsų garbės reikalas. □

